

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Α΄ Λυκείου

Θεματική ενότητα:

Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση

Τίτλος:

«Η αυτοαναφορικότητα σε δείγματα παραδοσιακής και μοντέρνας ποίησης»

Συγγραφή: ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΒΕΝΟΥΤΣΟΥ

Εφαρμογή: ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΒΕΝΟΥΤΣΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι .Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Η αυτοαναφορικότητα σε δείγματα παραδοσιακής και μοντέρνας ποίησης.

Εφαρμογή σεναρίου

Μαριάννα Βενούτσου

Δημιουργία σεναρίου

Μαριάννα Βενούτσου

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Τάξη

Α΄ Λυκείου

Σχολική μονάδα

2^ο Γενικό Λύκειο Αχαρνών

Χρονολογία

Από 27-01-2014 έως 14-02-2014.

Διδακτική/θεματική ενότητα

Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση.

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

6 ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής, αίθουσα προβολών.

II. Εικονικός χώρος: ιστολόγιο.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Στο παρόν σενάριο διδασκαλίας αξιοποιήθηκε τόσο η μετωπική, όσο και η ομαδοσυνεργατική μέθοδος διδασκαλίας. Για την εφαρμογή του απαραίτητη προϋπόθεση υπήρξε η εξοικείωση της εκπαιδευτικού και των μαθητών με την εργασία σε ομάδες. Το τμήμα στο οποίο εφαρμόστηκε το σενάριο είχε σχετική εμπειρία από προηγούμενες εφαρμογές, συνεπώς ήταν εξοικειωμένο με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας, κατά τη διάρκεια της οποίας η σύνθεση των ομάδων παρέμεινε ίδια με τις εφαρμογές που προηγήθηκαν. Επιπλέον, η εφαρμογή ενός εισαγωγικού σεναρίου με την ίδια θεματολογία¹ βοήθησε τους μαθητές στην κατανόηση της έννοιας της αυτοαναφορικότητας και μπόρεσαν να ανταποκριθούν ευκολότερα στις δραστηριότητες που τους ετέθησαν.

Η γνώση και χρήση, επιπλέον, βασικών εργαλείων του Η/Υ, όπως το Πρόγραμμα Επεξεργασίας Κειμένου (Word), ο φυλλομετρητής (Internet) και το ιστολόγιο (Blog), κρίθηκαν απαραίτητες κατά τη διάρκεια της εφαρμογής του σεναρίου. Όσον αφορά, τέλος, στην υλικοτεχνική υποδομή του σχολείου απαιτήθηκε η χρήση του εργαστηρίου πληροφορικής, έξι σταθερών Η/Υ, της αίθουσας προβολών, του βιντεοπροβολέα, δύο ηχείων και ενός φορητού Η/Υ.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Μαριάννα Βενούτσου, Η αυτοαναφορικότητα σε δείγματα παραδοσιακής και μοντέρνας ποίησης, Νεοελληνική Λογοτεχνία, Α΄ Λυκείου, 2013.

Το σενάριο αντλεί

—

¹ Μαριάννα Βενούτσου, Αυτοαναφορά: έννοια και λειτουργία στη νεοελληνική ποίηση, Νεοελληνική Λογοτεχνία Α΄ Λυκείου, 2013.

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σύμφωνα με το νέο πρόγραμμα σπουδών για το μάθημα της λογοτεχνίας της Α΄ Λυκείου (ΦΕΚ 1562/2011), η ενότητα «Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση», με την οποία σχετίζεται το παρόν σενάριο, είναι τη δεύτερη κατά σειρά διδακτέα ενότητα. Στο πλαίσιο, λοιπόν, του σεναρίου, οι μαθητές κλήθηκαν, απολαμβάνοντας πότε τα οφέλη της μετωπικής και πότε της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας, να γνωρίσουν τα βασικά χαρακτηριστικά των παραδοσιακών και μοντέρνων ποιημάτων, προβαίνοντας και σε μία σύντομη σύγκριση μεταξύ τους, να κατανοήσουν τον ρόλο των συμβόλων, του ύφους, των γλωσσικών επιλογών των ποιητών και να σταθούν στον διάλογο των ποιητών με την τέχνη τους, εντοπίζοντας τον ρόλο και τη συμβολή της ποιητικής τέχνης στη ζωή των ανθρώπων.

Πιο συγκεκριμένα, κατά την Α΄ φάση, που διήρκησε μία διδακτική ώρα, οι μαθητές παρακολούθησαν ολιγόλεπτα βίντεο, προκειμένου να προσεγγίσουν ή να ξαναθυμηθούν την έννοια της αυτοαναφορικότητας και ακολούθως ερμήνευσαν τον ρόλο της ποιητικής τέχνης στο ποίημα της Μ. Πολυδούρη [«Μόνο γιατί μ' αγάπησες»](#).

Κατά τη Β΄ φάση η μετωπική διδασκαλία της Α΄ φάσης έδωσε τη θέση της στην ομαδοσυνεργατική. Τα παιδιά, χωρισμένα σε ομάδες, μελέτησαν μία σειρά ποιημάτων και μέσα από τις κατάλληλες δραστηριότητες προσπάθησαν αφενός, να διακρίνουν χαρακτηριστικά της παραδοσιακής ή μοντέρνας ποίησης και αφετέρου, να εντοπίσουν τον ρόλο της ποίησης και της τέχνης γενικότερα. Κατά τη Γ΄ φάση, διάρκειας μιας ώρας, οι ομάδες είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν ανάμεσα σε δύο δραστηριότητες: η μία αφορούσε στη γραφή μιας παραγράφου, σχετικής –μεταξύ των άλλων– και με τη δική τους άποψη για την τέχνη, και η άλλη αποτελούσε άσκηση δημιουργικής γραφής (συγγραφή αυτοαναφορικού ποιήματος).

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Το παρόν σενάριο είχε ως κύριο στόχο οι μαθητές να γνωρίσουν, να επισημάνουν και να κατανοήσουν πώς και για ποιους κάθε φορά λόγους οι ποιητές συνδιαλέγονται με την τέχνη τους, ανάγοντας τα ποιήματά τους σε ποιήματα ποιητικής. Μέσα από αυτήν τη διαδρομή, οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν και τις αξίες, τη στάση ζωής, τις απόψεις που ο ποιητής πρεσβεύει, αλλά και το πώς όλα τα παραπάνω αποτυπώνονται μέσω της λογοτεχνίας, με ποιους εκφραστικούς τρόπους, σύμβολα, επιλογή ύφους κλπ.

Η επιλογή κειμένων από διαφορετικές περιόδους της νεοελληνικής λογοτεχνίας, αλλά και η μελέτη –από κάποιες ομάδες– ποιημάτων της ευρωπαϊκής ή της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας συνέβαλε στη δημιουργία της καλύτερης δυνατής εικόνας της έννοιας της αυτοαναφορικότητας. Προς την παραπάνω κατάκτηση, συνέβαλε και η εργασία σε ομάδες, εφόσον έτσι οι μαθητές απόλαυσαν τα οφέλη της ομαδοσυνεργατικής μάθησης, όπως την πολύτιμη ανταλλαγή απόψεων και τη διαμόρφωση κλίματος οικειότητας και συνεργασίας. Επιπλέον, η ένταξη στην εκπαιδευτική διαδικασία των εφαρμογών του Η/Υ κατέστησε, για την πλειοψηφία των μαθητών, το μάθημα πιο ελκυστικό.

Τέλος, σκοπός ήταν ο μαθητής να μην γίνει απλώς δέκτης γνώσεων και στάσεων ζωής, αλλά να ερευνήσει, να δημιουργήσει, να συμμετάσχει, να ασκήσει κριτική, συγκρίνοντας τη στάση που εκφράζει κάθε ποιητής, μέσω του διαλόγου που ανοίγει με την τέχνη του, με τη δική του εποχή και τον δικό του αξιακό κόσμο.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με τη διδασκαλία του σεναρίου επιδιώχθηκε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να κατανοήσουν πως η ποιητική τέχνη αλλάζει, καθώς αλλάζουν οι απόψεις, οι στάσεις ζωής ανά εποχή, αλλά και οι συνθήκες μέσα στις οποίες αυτή διαμορφώνεται,
- να κατανοήσουν ότι μπορεί η ποίηση ως τέχνη να υπόκειται σε συνεχείς αλλαγές, οι οποίες συνδέονται άμεσα με τις αντιλήψεις της εποχής, όμως η συνομιλία, ο διάλογος του καλλιτέχνη με την τέχνη του αποτελεί μία διαχρονική ανάγκη, η οποία απορρέει άμεσα είτε από την αδυναμία του ποιητή απέναντι σε δυνάμεις ανώτερες των ανθρωπίνων (έρωτας, γήρας, θάνατος), είτε από την επιθυμία του να αντικατοπτρίσει τα χαρακτηριστικά της κοινωνίας μέσα στην οποία ζει,
- να συνειδητοποιήσουν πως οι έννοιες του παραδοσιακού και του μοντέρνου δεν αφορούν μόνο στην ποίηση ή στην τέχνη, αλλά σε διάφορες πτυχές του καθημερινού βίου (τρόπος ζωής, ήθη, έθιμα, τρόπος ένδυσης κλπ).

Γνώσεις για τη γλώσσα/λογοτεχνία

Με τη διδασκαλία του σεναρίου επιδιώχθηκε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να γνωρίσουν τα βασικά χαρακτηριστικά που οδηγούν στη διαφοροποίηση παραδοσιακής και μοντέρνας ποίησης, όσον αφορά στη μορφή (γλωσσικές επιλογές, στιχουργική κλπ) και στο περιεχόμενο,
- να διερευνήσουν τον ιδιαίτερο ρόλο που διαδραματίζουν τα εκφραστικά μέσα, η κατάλληλη επιλογή του ύφους και της γλώσσας (χρήση ποιητικού ή καθημερινού λεξιλογίου), προκειμένου να αποδοθεί και να αποτυπωθεί μέσω των ποιητικών κειμένων η συνομιλία ποιητή-ποιητικής τέχνης.

- να ασκηθούν στη σύνθεση ή διασκευή παραδοσιακών ή μοντέρνων ποιημάτων.

Γραμματισμοί

Με τη διδασκαλία του σεναρίου επιδιώχθηκε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να μπορούν να διακρίνουν και να εντοπίζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της παραδοσιακής και της μοντέρνας ποίησης μέσα στα ποιητικά έργα που θα τους δίνονταν προς μελέτη,
- να μπορούν να διακρίνουν ένα αυτοαναφορικό ποίημα,
- να διασκευάσουν παραδοσιακά/μοντέρνα ποιητικά κείμενα ή να συνθέσουν το δικό τους ποίημα, αφού ασκηθούν στην ορθή χρήση του λόγου, προφορικού και γραπτού, μέσω του κατάλληλου επικοινωνιακού πλαισίου, ύφους ή των κατάλληλων λεκτικών επιλογών,
- να εξοικειωθούν με τις απλές εφαρμογές του Η/Υ, με την αναζήτηση και σωστή αξιοποίηση πληροφοριών μέσω του διαδικτύου, αλλά και με το ηλεκτρονικό περιβάλλον του ιστολογίου, στο οποίο θα αναρτούσαν τις εργασίες τους και το οποίο θα αποτελούσε ένα από τα βασικά εργαλεία ανατροφοδότησης. (νέοι γραμματισμοί).

Διδακτικές πρακτικές

Το σενάριο στηρίχθηκε στην εναλλαγή μετωπικής και ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας, δίδοντας, όμως, σημαντικό προβάδισμα στην ομαδική εργασία των μαθητών. Από την εργασία σε ομάδες επιτεύχθηκε, μέσω της καλλιέργειας κλίματος οικειότητας, η δεξιότητα της συνεργασίας των μαθητών μέσω της γόνιμης ανταλλαγής απόψεων. Η ανακαλυπτική-διερευνητική μάθηση, μέσω της ερμηνείας των λογοτεχνικών κειμένων ή της αναζήτησης, κριτικής επιλογής και αξιοποίησης πληροφοριών μέσω του διαδικτύου, σε συνδυασμό με τη δυνατότητα αυτενέργειας των μαθητών, προσέθεσαν μία επιπλέον διδακτική αξία. Από την άλλη, ο ρόλος μου

ως εκπαιδευτικού υπήρξε κυρίως καθοδηγητικός και συμβουλευτικός και μόνο όταν έκρινα πως υπήρχε αναγκαιότητα να επέμβω, κατηύθυνα τους μαθητές, θέτοντας ερωτήματα ή επιλύοντας απορίες τους. Όσον αφορά στη μετωπική διδασκαλία, ο διδακτικός διάλογος, η συζήτηση, οι ερωταπαντήσεις έδωσαν την ευκαιρία στους μαθητές να εκφραστούν και να εκφέρουν τις προσωπικές τους απόψεις.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Η παράδοση και ο μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση αποτελούν τη δεύτερη θεματική ενότητα που διδάσκεται στην Α΄ Λυκείου, σύμφωνα με το νέο πρόγραμμα σπουδών. Το θέμα του σεναρίου αφενός είναι συμβατό με το πρόγραμμα σπουδών, και αφετέρου έχει ενδιαφέρον η σύνδεση τέχνης και ζωής, μέσω του διαλόγου των εκπροσώπων της τέχνης με την καλλιτεχνική τους δημιουργία. Η προσωπική ενασχόληση αρκετών μαθητών με διάφορες μορφές τέχνης (συγγραφή λογοτεχνικών κειμένων και συμμετοχή σε μαθητικούς διαγωνισμούς λογοτεχνίας, μουσική κλπ) αποτέλεσε τη βάση της προσέλκυσης του ενδιαφέροντός τους, ώστε στηριζόμενοι στα βιώματα, τις εμπειρίες και τις γνώσεις τους σχολίασαν, διαφοροποιήθηκαν ή και ταυτίστηκαν με τους προς μελέτη ποιητές και με τα ποιητικά τους κείμενα.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το παρόν σενάριο συνδέεται άμεσα με την ενότητα «Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση» του νέου Π.Σ, για τη Λογοτεχνία της Α΄ Λυκείου, αφού πραγματεύεται, μέσα από την ανάγνωση ποικίλων ποιητικών κειμένων, το θέμα της αυτοαναφορικότητας, δηλαδή του διαλόγου των ποιητών με την τέχνη τους. Στόχος ήταν οι μαθητές αφενός να κατανοήσουν πώς οι ποιητές ορίζουν τον ρόλο της ποίησης και της τέχνης γενικότερα στη ζωή των ανθρώπων και αφετέρου να γνωρίσουν τα βασικά χαρακτηριστικά της παραδοσιακής και μοντέρνας ποίησης. Επίσης, στόχος ήταν να αντιληφθούν οι μαθητές ότι μπορεί οι συνθήκες μέσα στις

οποίες διαμορφώνεται η ποιητική δημιουργία να αλλάζουν μέσα στον χρόνο, καθώς αλλάζουν και οι φιλοσοφικές ή οι επιστημονικές τάσεις ανά εποχή (κάτι που αποτελεί και έναν από τους βασικούς στόχους του Π.Σ για τη λογοτεχνία για τη συγκεκριμένη θεματική ενότητα) με αποτέλεσμα να αλλάζει, ως ζων οργανισμός και η ποίηση. Παρά ταύτα η συνομιλία των ποιητών με την τέχνη τους αποτελεί μία ανάγκη διαχρονική που δεν εντάσσεται στα στενά όρια ενός λογοτεχνικού ρεύματος ή μιας συγκεκριμένης εποχής της νεοελληνικής λογοτεχνίας.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Σε ολόκληρο το σενάριο εξέχουσα θέση δόθηκε στη χρήση και αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών. Η εξοικείωση των μαθητών με τα ανοικτά περιβάλλοντα μάθησης, η απόκτηση ικανοτήτων ως προς την επιλογή, χρήση και αξιολόγηση πληροφοριών από το διαδίκτυο, η ικανότητα παραγωγής γραπτού λόγου μέσω του περιβάλλοντος του επεξεργαστή κειμένου ή του λογισμικού παρουσίασης (Word, PowerPoint), η εξοικείωση με την αξιοποίηση των πολυμέσων (π.χ βίντεο) για την αισθητική απόλαυση των ποιητικών κειμένων, αλλά και την ερμηνευτική προσέγγισή τους ήταν μερικά από τα οφέλη που αποκόμισαν οι μαθητές από τη δημιουργική αξιοποίηση των ΤΠΕ.

Επιπλέον, το ηλεκτρονικό περιβάλλον του ιστολογίου, λειτουργώντας ως εικονικός χώρος συνάντησης, συνεργασίας, ανταλλαγής απόψεων και ανατροφοδότησης προσέδωσε στο σενάριο επιπλέον διδακτική αξία.

Κείμενα

ΚΝΛ Α' Λυκείου:

Ανδρέας Λασκαράτος, [«Προβόδισμα»](#)

Αλέξανδρος Σούτσος, [«Επιστολή προς τον βασιλέα της Ελλάδος Όθωνα»](#)

ΚΝΑ Β' Λυκείου:

Νίκος Εγγονόπουλος, [«Νέα περί του θανάτου του Ισπανού ποιητού Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα στις 19 Αυγούστου του 1936 μέσα στο χαντάκι του Καμίνο ντε λα Φουέντε»](#)

Κ.Γ. Καρυωτάκης, [«Είμαστε κάτι...»](#)

Κ.Γ. Καρυωτάκης, [«Μπαλάντα στους άδοξους ποιητές των αιώνων»](#)

Γιώργος Σαραντάρης, [«Δεν είμαστε ποιητές σημαίνει...»](#)

ΚΝΑ Γ' Λυκείου:

Βικτώρια Θεοδώρου, [«Εγκώμιο»](#) (απόσπασμα).

Μιχάλης Κατσαρός, [«Όταν»](#)

Τίτος Πατρίκιος, [«Οφειλή»](#)

Μίλτος Σαχτούρης, [«Ο στρατιώτης ποιητής»](#)

Λογοτεχνικά κείμενα άλλων σχολικών εγχειριδίων:

Νεοελληνική Λογοτεχνία Γ' Λυκείου Θεωρητικής κατεύθυνσης-Θετικής κατεύθυνσης επιλογής.

Μανόλης Αναγνωστάκης, [«Επίλογος»](#)

Τίτος Πατρίκιος, [«Στίχοι-2»](#).

Μαρία Πολυδούρη, [«Μόνο γιατί μ' αγάπησες»](#)

Νεότερη ευρωπαϊκή λογοτεχνία Β' Λυκείου (επιλογής)

Ουίλλιαμ Σαίξπηρ, [«Σονέτο XVIII»](#)

Ανθολόγιο αρχαϊκής λυρικής ποίησης (Β' Γενικού Λυκείου-Θεωρητικής κατεύθυνσης)

Σαπφώ, [«κατθάνοισα δὲ κείσην»](#) (58D, 211P)

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Τίτος, Πατρίκιος, «Τα ομοιώματα και τα πράγματα». *Η αντίσταση των γεγονότων*, 54.

Αθήνα: Κέδρος, 2000.

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό:

Βίντεο

[Τι είναι ποίημα: Μια απάντηση από την Κική Δημουλά](#) [πηγή: www.youtube.com].

[Μόνο γιατί μ' αγάπησες](#) της Μαρίας Πολυδούρη, μουσική Γ. Σπανός, ερμηνεία Πόπη Αστεριάδη, [πηγή: www.youtube.com].

[Ο κύκλος των χαμένων ποιητών](#) (Αγγλικός τίτλος: Dead poets society), Peter Weir, 1989 [πηγή: www.youtube.com].

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α' φάση-πριν την ανάγνωση (1 διδακτική ώρα)

1^η ώρα (αίθουσα προβολών)

Κατά την ώρα αυτή οι μαθητές προσήλθαν στην αίθουσα προβολών του σχολείου, στην οποία υπήρχε η δυνατότητα σύνδεσης στο διαδίκτυο. Χρησιμοποιήθηκαν ένας Η/Υ, δύο ηχεία και ο βιντεοπροβολέας του σχολείου.

Η φάση αυτή, που βασικό στόχο είχε την ενημέρωση της τάξης για το θέμα του σεναρίου, ξεκίνησε με ένα ερώτημα-αφόρμηση στην ολομέλεια της τάξης: *τι ονομάζουμε, άραγε ποίηση. Τι είναι το ποίημα; Πείτε τις απόψεις σας.*

Έγινε ολιγόλεπτη συζήτηση τριών περίπου λεπτών και οι μαθητές με τη μέθοδο του καταγισμού ιδεών εξέφρασαν τις απόψεις τους για το παραπάνω ερώτημα, οι οποίες καταγράφηκαν στον πίνακα και, συγχρόνως, μεταφέρθηκαν από τους μαθητές στα τετράδιά τους.

Ακολούθησε η προβολή δύο βίντεο με τη βοήθεια του βιντεοπροβολέα. Τα βίντεο αυτά δεν ήταν άσχετα με το θέμα συζήτησης, αλλά παρουσίασαν δύο απόψεις για το τι είναι ποίηση. Προβλήθηκε πρώτα το βίντεο με τίτλο «[τι είναι ποίημα: Μια απάντηση από την Κική Δημουλά](#)» (διάρκεια 0:26'') και έπειτα απόσπασμα από την ταινία [Ο κύκλος των χαμένων ποιητών](#) (*Dead Poets Society*) (διάρκεια 5:32').

Κάποια παιδιά, αμέσως μετά την προβολή του δευτέρου βίντεο, ανέφεραν ότι έχουν δει την παραπάνω ταινία, ενώ κάποια άλλα είπαν ότι έχουν ακούσει για αυτήν. Την ποιήτρια Κική Δημουλά δεν την γνώριζαν, εκτός από μία μαθήτρια. Όταν ρωτήθηκαν για ποιο λόγο δεν έχουν ακούσει το όνομά της, απάντησαν ότι στη μέχρι τότε σχολική τους πορεία ποτέ δε συνάντησαν το όνομα της συγκεκριμένης ποιήτριας, αφού στα βιβλία τους ήταν ανθολογημένα τα κείμενα άλλων ποιητών.

Με αφορμή την προβολή των βίντεο, ένας μαθητής, ο οποίος είναι στη λογοτεχνική ομάδα του σχολείου, ανέφερε πως συμφωνεί με την Κική Δημουλά, ότι δηλαδή έμπνευση για τον ποιητή μπορεί να είναι η κάθε στιγμή, ακόμα και η καθημερινότητα. Πολλοί μαθητές συμφώνησαν μαζί του. Τους ζητήθηκε να σχολιάσουν το βίντεο από την ταινία [Ο κύκλος των χαμένων ποιητών](#) και αρκετοί μαθητές σήκωσαν το χέρι τους και με ζωνρό ενδιαφέρον θέλησαν να εκφράσουν την άποψή τους. Όλοι τους, με λίγα λόγια, συμφώνησαν πως δεν μπορούμε να ορίσουμε το μεγαλείο της ποίησης λαμβάνοντας υπόψη το μέτρο, την ομοιοκαταληξία, την τελειότητα της μορφής, διότι υπάρχουν και μοντέρνα ποιήματα που έχουν ξεχωρίσει. Μία μαθήτρια είπε πως δεν είναι δυνατό να βάλουμε σε καλούπια την ποίηση και την τελειότητά της, καθώς κάθε ποίημα μπορεί να ξεχωρίσει για τα μηνύματα που εκφράζει ή για την ικανότητά του να συγκινεί τον αναγνώστη κλπ.

Οι μαθητές έδειξαν διάθεση να συνεχίσουν τη συζήτηση και εξέφρασαν την επιθυμία να παρακολουθήσουν κάποια στιγμή ολόκληρη την παραπάνω ταινία, ωστόσο, λόγω της μονόωρης διάρκειας της Α' φάσης και προκειμένου να προχωρήσει η συζήτηση, τους έθεσα αμέσως την εξής ερώτηση: *Ποια νομίζετε πως είναι τα χαρακτηριστικά ενός παραδοσιακού και ενός μοντέρνου ποιήματος; Θυμάστε να δώσετε κάποια παραδείγματα, βασιζόμενοι στα προηγούμενα σχολικά σας χρόνια;*

Τα παιδιά, χωρίς δυσκολία, ως στοιχείο παραδοσιακής ποίησης ανέφεραν την ομοιοκαταληξία και το μέτρο, φέρνοντας ως παράδειγμα τον ιαμβικό δεκαπεντασύλλαβο στίχο που είχαν συναντήσει, όπως είπαν, σε κείμενα της Κρητικής Λογοτεχνίας που διδάχθηκαν στη Γ' Γυμνασίου. Μία μαθήτρια, χωρίζοντας σε δύο

στήλες τον πίνακα ανέλαβε να καταγράψει τις απόψεις των μαθητών, ενώ όλοι οι υπόλοιποι αντέγραφαν στα τετράδιά τους. Το λεξιλόγιο, επίσης, αναφέρθηκε ως στοιχείο παράδοσης ή μοντερνισμού και οι μαθητές υποστήριξαν πως σε πιο μοντέρνα ποιήματα είναι πιο απλό και καθημερινό, ενώ στα παραδοσιακά ποίημα υπάρχουν πιο ποιητικές λέξεις και πολλές εικόνες. Θεωρήθηκε ότι αυτή η στιγμή της συζήτησης ήταν η κατάλληλη, προκειμένου να συνδέσουν οι μαθητές το παραδοσιακό και το μοντέρνο στην ποίηση με την καθημερινότητα. Έτσι, τους ζητήθηκε να εκφράσουν τις απόψεις τους για το τι θεωρούν μοντέρνο και τι παραδοσιακό στο ντύσιμο, στα ήθη, τον τρόπο διασκέδασης κλπ. Οι μαθητές φάνηκε ότι είχαν πολλά να πουν, αφού σε αυτό το ερώτημα κινητοποιήθηκαν και οι πλέον διστακτικοί και ακούστηκαν πολλές απόψεις, οι οποίες εστίαζαν κυρίως στο ντύσιμο και στη νοοτροπία τη δική τους και των μεγαλύτερων σε ηλικία, οι οποίοι έχουν άλλα βιώματα και εκ των πραγμάτων, όπως ανέφεραν, είναι πιο συντηρητικοί από τους ίδιους.

Η παραπάνω συζήτηση θα μπορούσε να είχε συνεχιστεί αλλά για να τεθεί το θέμα της αυτοαναφορικότητας στην ποίηση, τους μοίρασα στα δέκα τελευταία λεπτά της ώρας φωτοαντίγραφο του ποιήματος της Μαρίας Πολυδούρη [«Μόνο γιατί μ' αγάπησες»](#).

Προτίμησα να μην διαβαστεί το ποίημα μεγαλόφωνα στην τάξη αλλά να παρακολουθήσουν οι μαθητές με τη βοήθεια του φορητού Η/Υ, του βιντεοπροβολέα και των ηχείων μια [μελοποιημένη και οπτικοποιημένη εκδοχή του ποιήματος](#). Έτσι, οι μαθητές παρακολούθησαν τους στίχους από το φωτοαντίγραφο που τους δόθηκε, ενώ παράλληλα απόλαυσαν το ποίημα, ακούγοντας τη μελοποίησή του.

Το ποίημα άρεσε στους μαθητές και αμέσως αντιλήφθηκαν το ερωτικό περιεχόμενό του. Επειδή, όμως, δεν υπήρχε πολύς διαθέσιμος χρόνος ζήτησα να εστιάσουν και να ερμηνεύσουν τον πρώτο στίχο του ποιήματος. Προσπάθησα να στρέψω την προσοχή των μαθητών στη λέξη «τραγουδώ». Δεν κατανόησαν αμέσως τη σημασία του, αλλά με κατευθυνόμενο διάλογο και με τις κατάλληλες ερωτήσεις,

όπως, ποιο είναι το συναίσθημα που βίωσε η ποιήτρια και την κάνει να «τραγουδά»;, οι μαθητές κατέληξαν να αναφέρουν πως η ποιήτρια τραγουδά, γιατί θέλει να εκφράσει τα συναισθήματά της και συγκεκριμένα την αγάπη της. Σε αυτό το σημείο σήκωσε μία μαθήτρια το χέρι της και είπε πως η ποιήτρια εκφράζει αυτά που νιώθει μέσω της ποίησης. Έτσι, “αποκωδικοποιήσαμε” το ρήμα «τραγουδώ». Η μαθήτρια που είχε σηκώσει πριν το χέρι της θέλησε να συνεχίσει την προηγούμενη σκέψη της και είπε πως το ρήμα «τραγουδώ» δεν τίθεται με την κυριολεκτική έννοια, αλλά δηλώνει την ανάγκη της ποιήτριας να γράψει στίχους, να γράψει ποίημα για τα εκφράσει το ερωτικό της συναίσθημα.

Με τη λήξη της ώρας αυτής μοιράστηκε φωτοαντίγραφο στους μαθητές με έναν πίνακα αυτοαξιολόγησης (για την Α΄ φάση) και τους ζητήθηκε να τον συμπληρώσουν στο σπίτι, αν και παρατήρησα ότι ορισμένοι μαθητές τον συμπλήρωναν εκείνη την ώρα.

Το φύλλο αυτοαξιολόγησης που μοιράστηκε είχε τα ακόλουθα ερωτήματα-κριτήρια:

ΕΡΩΤΗΜΑ-ΚΡΙΤΗΡΙΟ	ΠΟΛΥ	ΛΙΓΟ	ΚΑΘΟΛΟΥ
1. Κατανοήσατε το περιεχόμενο της δεύτερης θεματικής ενότητας, με την οποία θα ασχοληθούμε στο μάθημα της νεοελληνικής λογοτεχνίας;			
2. Έγινε κατανοητό το θέμα του σεναρίου που θα διδαχθούμε;			
3. Μετά το τέλος της Α΄ φάσης προκλήθηκε το ενδιαφέρον σας για τη συνέχεια;			
4. Η χρήση των Νέων Τεχνολογιών έκανε, κατά τη γνώμη σας, το μάθημα πιο ενδιαφέρον και ελκυστικό;			
5. Ήταν σαφείς οι οδηγίες που σας δόθηκαν κατά τη διάρκεια της Α΄ φάσης			

από την εκπαιδευτικό;			
6. Η χρήση της γλώσσας και του λόγου, ήταν τέτοια που σας επέτρεψε να κατανοήσετε βασικούς λογοτεχνικούς όρους κατά την Α' φάση;			

Β' φάση-Κυρίως ανάγνωση (4 διδακτικές ώρες)

Στη Β' φάση αξιοποιήθηκε η ομαδοσυνεργατική μέθοδος διδασκαλίας. Οι μαθητές ήταν εξοικειωμένοι με την εργασία σε ομάδες, των οποίων η σύνθεση διατηρήθηκε ίδια με τις προηγούμενες εφαρμογές που έλαβαν χώρα στο ίδιο τμήμα. Οι ομάδες ήταν έξι στον αριθμό και τετραμελείς. Εξαίρεση αποτέλεσε μία ομάδα που από τετραμελής σε προηγούμενες εφαρμογές έγινε τριμελής, καθώς ένας μαθητής διέκοψε τη φοίτηση στο σχολείο.

Στο συνταγμένο σενάριο προτείνονταν πέντε διδακτικές ώρες για αυτήν τη φάση. Ωστόσο, λόγω της εξάωρης διάρκειας της εφαρμογής, έναντι της οκτάωρης του συνταγμένου σεναρίου, οι ώρες της Β' φάσης περιορίστηκαν σε τέσσερις. Αυτό που έκανε εντύπωση είναι ότι ενώ υπήρχε η σκέψη, κατά τη εφαρμογή, να αφαιρεθούν κάποιες δραστηριότητες από τα φύλλα εργασίας, αφού η φάση περιορίστηκε κατά μία ώρα, κάτι τέτοιο τελικά δεν χρειάστηκε, καθώς όλες σχεδόν οι ομάδες μπόρεσαν και τελείωσαν τις εργασίες τους στον διαθέσιμο χρόνο και κάποιες άλλες νωρίτερα ακόμα. Έτσι, τρεις διδακτικές ώρες αναλώθηκαν σε ομαδικές ασκήσεις των μαθητών και η τέταρτη ώρα αφιερώθηκε στην παρουσίαση των ομαδικών εργασιών στην ολομέλεια της τάξης. Αναλυτικά, η Β' φάση είχε ως εξής:

2^η ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Κατά τη διάρκεια αυτής της ώρας μοιράστηκαν στις ομάδες τα ποιητικά κείμενα, με τα οποία ασχολήθηκαν στη συνέχεια. Στην Α' ομάδα δόθηκαν τα ποιήματα [«Προβόδισμα»](#) του Ανδρ. Λασκαράτου και [«Ο στρατιώτης ποιητής»](#) του Μ. Σαχτούρη και στη Β' τα κείμενα [«Επιστολή προς τον βασιλέα της Ελλάδος Όθωνα»](#)

του Αλ. Σούτσου και το [«Όταν»](#) του Μ. Κατσαρού. Η Γ΄ ομάδα μελέτησε τα ποιήματα [«\[Είμαστε κάτι...\]](#) του Κ. Καρυωτάκη και [«Οφειλή»](#) του Τ. Πατρίκιου, ενώ η Δ΄ ομάδα δούλεψε με τα κείμενα [«Μπαλάντα στους άδοξους ποιητές των αιώνων»](#) και [«Στίχοι-2»](#) των Κ. Καρυωτάκη και Τ. Πατρίκιου αντίστοιχα. Τέλος, η Ε΄ ομάδα διάβασε τα ποιήματα [«Δεν είμαστε ποιητές σημαίνει...»](#) του Γ. Σαραντάρη και [«Εγκώμιο»](#) της Β. Θεοδώρου, ενώ η Στ΄ το ποίημα του Ν. Εγγονόπουλου [«Νέα περί του θανάτου του Ισπανού ποιητού Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα στις 19 Αυγούστου του 1936 μέσα στο χαντάκι του Καμίνο ντε λα Φουέντε»](#) και [«Επίλογος»](#) του Μ. Αναγνωστάκη.

Αμέσως μετά, οι ομάδες άρχισαν να διαβάζουν σιωπηλά τα ποιητικά κείμενα. Κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης μόνο μία ομάδα, η Ε΄, ζήτησε τη βοήθειά μου λέγοντας ότι δυσκολεύεται να κατανοήσει το ποίημα της Β. Θεοδώρου με τίτλο [«Εγκώμιο»](#). Έκανα κάποιες ερωτήσεις με σκοπό να ελέγξω τον βαθμό κατανόησης του κειμένου, βοηθώντας και κατευθύνοντας τους μαθητές έτσι ώστε μόνοι τους να προσεγγίσουν νοηματικά το κείμενο.

Μετά την ανάγνωση των κειμένων, που έγινε σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα, μοιράστηκαν στα παιδιά τα φύλλα εργασίας, τα οποία συνολικά περιείχαν δύο δραστηριότητες. Ενημερώθηκαν όμως από εμένα ότι αυτήν την ώρα θα ασχολούνταν μόνο με την πρώτη κατά σειρά δραστηριότητα. Καθώς τα φύλλα εργασίας ήταν διαφορετικά ανά ομάδα, η πρώτη αυτή δραστηριότητα άλλοτε ζητούσε από τους μαθητές να σχολιάσουν τη στιχουργική και τους εκφραστικούς τρόπους των ποιημάτων που μελέτησαν και άλλοτε να επισημάνουν σε αυτά ποιητικές/καθημερινές λέξεις ή να τα κατατάξουν από το πιο παραδοσιακό στο πιο μοντέρνο κλπ.

Αμέσως, οι μαθητές άρχισαν να γράφουν τις απαντήσεις τους. Η ώρα κύλησε πολύ καλά με τις ομάδες να εργάζονται μεθοδικά. Η ομάδα Α΄, ωστόσο, διαβάζοντας την εκφώνηση της Α΄ άσκησης ήθελε διευκρινίσεις, καθώς δεν κατανόησε ποια θεωρούνται μορφικά χαρακτηριστικά των ποιημάτων. Δεν θέλησα να τους δώσω

έτοιμη απάντηση, αλλά για να τους εξηγήσω την απορία τους, αντιπαρέβαλα τα μορφικά χαρακτηριστικά προς το περιεχόμενο. Μία μαθήτρια, μέλος της ομάδας, σε εκείνο το σημείο αναρωτήθηκε αν μορφικό χαρακτηριστικό θα μπορούσε να είναι ο στίχος, η ύπαρξη ή μη ομοιοκαταληξίας κλπ. Οι υπόλοιποι συμφώνησαν και ανέφεραν πως κατανόησαν τι ακριβώς έπρεπε να γράψουν και δεν μου έθεσαν άλλη ερώτηση².

Όλες οι ομάδες ολοκλήρωσαν τις εργασίες τους. Μάλιστα, κάποιες τελείωσαν πριν τη λήξη της διδακτικής ώρας, ενώ η Στ' ομάδα, που είχε ως δραστηριότητα να γράψει ένα δικό της αυτοαναφορικό ποίημα, χρειάστηκε περισσότερο χρόνο, αν και τελείωσε με τη λήξη της διδακτικής ώρας³. Μετά την ολοκλήρωση των εργασιών, προτάθηκε από τους μαθητές να αναρτήσουν τις εργασίες τους κατά την 2^η ή 3^η διδακτική ώρα, οπότε και θα υπήρχε περισσότερος διαθέσιμος χρόνος.

3^η ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Κατά την ώρα αυτή, οι μαθητές μετέβησαν στον χώρο του εργαστηρίου πληροφορικής και κάθε ομάδα κάθισε μπροστά από έναν Η/Υ. Οι ομάδες ασχολήθηκαν με τη δεύτερη δραστηριότητα του φύλλου εργασίας τους, ενώ η μέθοδος διδασκαλίας ήταν η ομαδοσυνεργατική.

Καθώς η δεύτερη αυτή δραστηριότητα αποτελούνταν από περισσότερα του ενός υποερωτήματα, ήταν πιο απαιτητική, όχι τόσο ως προς τη δυσκολία των ερωτήσεων, όσο ως προς τον χρόνο που χρειάζονταν οι μαθητές για να απαντήσουν. Για αυτόν τον λόγο αφιερώθηκαν για τη δραστηριότητα αυτή δύο διδακτικές ώρες. Πράγματι, οι μαθητές άρχισαν να ασχολούνται με τη δεύτερη αυτή δραστηριότητα, η οποία μεταξύ άλλων ζητούσε έρευνα στους συμφραστικούς πίνακες λέξεων, εύρεση άλλων αυτοαναφορικών ποιημάτων, σύγκριση με άλλα κείμενα ως παράλληλα κ.ά.

² Βλ. το αρχείο a_omada_b_fasi_1_vra στον Φάκελο Τεκμηρίων.

³ Βλ. ό.π. το αρχείο st_omada_b_fasi_1_vra.

Ο χτύπος του κουδουνιού, που σήμανε τη λήξη της διδακτικής ώρας, βρήκε άλλες ομάδες να έχουν απαντήσει σε περισσότερα υποερωτήματα και κάποιες άλλες να βρίσκονται λίγο πιο πίσω, ανάλογα με τους ρυθμούς εργασίας κάθε ομάδας.

4^η ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Κατά την ώρα αυτή αξιοποιήθηκε η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και τα παιδιά προσήλθαν για μια ακόμη φορά στον χώρο του εργαστηρίου πληροφορικής, φέρνοντας μαζί τους τα φύλλα εργασίας.

Όλες οι ομάδες άρχισαν αμέσως να ασχολούνται με τη δεύτερη δραστηριότητα του φύλλου εργασίας, την οποία είχαν ξεκινήσει κατά την προηγούμενη ώρα. Η ομάδα Δ΄ έπρεπε να συγκρίνει τα ποιητικά κείμενα που τις είχαν δοθεί με το ποίημα [«κατάνοισα δὲ κείση»](#) που έχει γράψει η λυρική ποιήτρια Σαπφώ. Με κάλεσε κοντά της λέγοντάς μου ότι δεν έχει καταλάβει καλά το περιεχόμενο του ποιήματος. Προσπάθησα με κατευθυνόμενο διάλογο να τους οδηγήσω στην κατανόηση του κειμένου, αφού πρώτα παρέπεμπα τα μέλη της ομάδας στον υπερδεσμό που τους είχα δώσει, στον οποίον ήδη είχαν μεταβεί για να εντοπίσουν το ποίημα, καθώς μετά από αυτό υπήρχαν σύντομα σχόλια του ίδιου του σχολικού βιβλίου. Τα παιδιά πράγματι διάβασαν καλύτερα ό,τι ακολουθούσε το ποίημα στον υπερδεσμό που είχαν και έτσι, δίχως άλλη απορία, προχώρησαν στην απάντησή τους⁴.

Τα μέλη της ομάδας Στ΄ ενώ δεν εξέφρασαν καμία απορία, δεν έκαναν σωστή διαχείριση του χρόνου, δεν ήταν τόσο συγκεντρωμένα, συζητούσαν μεταξύ τους και έτσι δεν πρόλαβαν να ολοκληρώσουν την εργασία τους, αφήνοντας αναπάντητο το τελευταίο υποερώτημα. Ανέφεραν ότι θα προσπαθούσαν να συγκεντρωθούν ως ομάδα και να συνεχίσουν στο σπίτι, κάτι που μάλλον δεν έγινε, αφού κατά την επόμενη διδακτική ώρα δεν προσκόμισαν τη συνέχεια της εργασίας τους. Όταν ρωτήθηκαν σχετικά, είπαν πως δεν κατάφεραν να συγκεντρωθούν όλοι, υποσχέθηκαν, όμως, ότι

⁴ Βλ. ό.π. το d_omada_b_fasi_3_vra.

κατά την παρουσίαση στην ολομέλεια της τάξης θα έχουν έτοιμη την απάντησή τους προφορικά. Έτσι, προσκόμισαν γραπτώς ένα μέρος της εργασίας τους⁵.

Ας σημειωθεί εδώ πως οι περισσότερες ομάδες ζήτησαν να γράψουν τις εργασίες τους όχι στο λογισμικό δημιουργίας παρουσιάσεων, αλλά σε ένα αρχείο Word, καθώς τους ήταν πιο οικείο. Δεν δημιουργήθηκε κανένα πρόβλημα σε αυτό, μιας που το πιο σημαντικό ήταν η ενασχόλησή τους με το φύλλο εργασίας και όχι τόσο η επιλογή προγράμματος ή ηλεκτρονικού περιβάλλοντος.

Οι περισσότερες ομάδες τελείωσαν λίγα λεπτά πριν τη λήξη της ώρας και έκαναν αμέσως την ανάρτηση στο [ιστολόγιο](#) της τάξης με τους δικούς μου κωδικούς. Μόνο μία ομάδα, η Α', τελείωσε με τη λήξη της διδακτικής ώρας και άφησε την ανάρτηση της εργασίας της για την επόμενη μας συνάντηση.

4^η ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Κατά την ώρα αυτή, οι μαθητές προσήλθαν στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου, προκειμένου να γίνει η παρουσίαση των εργασιών των ομάδων στην ολομέλεια της τάξης, με σκοπό να επιτευχθεί η ανασύνθεση.

Πριν όμως από την παρουσίαση, τα παιδιά εισήλθαν στο [ιστολόγιο](#) της τάξης, για να σχολιάσουν και να ανατροφοδοτήσουν τις υπόλοιπες ομάδες, πριν εκείνες παρουσιάσουν τις εργασίες τους, προκειμένου να λάβουν υπόψη τα σχόλια των συμμαθητών τους κατά την τελική παρουσίασή τους. Μερικά από τα σχόλια που άφησαν οι μαθητές στο [ιστολόγιο](#) ήταν όντως πολύ εποικοδομητικά και φάνηκε πως κάποιες ομάδες τα έλαβαν υπόψη τους στη συνέχεια. Η όλη διαδικασία διήρκεσε περίπου πέντε λεπτά.

Ακολούθως, με τη βοήθεια του βιντεοπροβολέα, δύο ηχείων και ενός φορητού Η/Υ, κάθε ομάδα με τη σειρά άρχισε να παρουσιάζει στην ολομέλεια. Είχε ανακοινωθεί στους μαθητές από την προηγούμενη διδακτική ώρα πως θα έπρεπε να

⁵ Βλ. ό.π. το [st_omada_b_fasi_3_vra](#).

είναι σύντομοι κατά την παρουσίασή τους, κάτι το οποίο σε γενικές γραμμές ακολουθήθηκε, προκειμένου όλοι να προλάβουν να παρουσιάσουν τις εργασίες τους.

Έτσι, οι ομάδες δεν χρειάστηκαν πάνω από τέσσερα-πέντε λεπτά η καθεμία για την παρουσίαση των εργασιών τους και στη συνέχεια, οι συμμαθητές τους των άλλων ομάδων σχολίασαν ό,τι παρακολούθησαν, έθεσαν ερωτήματα και αξιολόγησαν την ορθή χρήση του λόγου, την ανταπόκριση της ομάδας στο ερώτημα του φύλλου αξιολόγησης κλπ.

Τα παιδιά φάνηκαν πολύ ευχαριστημένα από τις προσπάθειές τους και στο τέλος της ώρας έμειναν ένα-δύο λεπτά χρόνος, προκειμένου να προβληματιστούν για το κατά πόσο κατανόησαν την έννοια της αυτοαναφορικότητας και αν αυτή εμφανίζεται σε ποιήματα παραδοσιακά και μοντέρνα. Εκείνη τη στιγμή μια μαθήτρια, χωρίς να σηκώσει το χέρι της, ανέφερε πως από το εισαγωγικό σενάριο για την αυτοαναφορά, του οποίου η εφαρμογή προηγήθηκε, θυμάται πως περισσότερα αυτοαναφορικά ποιήματα συναντώνται στους πιο σύγχρονους ποιητές. Οι υπόλοιποι συμφώνησαν και έτσι έληξε η διδακτική ώρα.

Γ' φάση-Μετά την ανάγνωση (1 διδακτική ώρα)

Κατά τη Γ' φάση, οι μαθητές μετέβησαν στον χώρο του εργαστηρίου πληροφορικής και εργάστηκαν ομαδοσυνεργατικά, χρησιμοποιώντας συνολικά έξι Η/Υ, όσες ήταν και οι ομάδες.

Η φάση αυτή διήρκεσε μία διδακτική ώρα. Λόγω του περιορισμένου χρόνου δεν απαιτήθηκε από τους μαθητές να απαντήσουν και στις δύο δραστηριότητες που πρότεινε το συνταγμένο σενάριο για αυτήν την ώρα, αλλά τους δόθηκαν και οι δύο δραστηριότητες στο φύλλο εργασίας και τους ζητήθηκε να επιλέξουν με ποια θα ήθελαν να ασχοληθούν.

Χαρακτηριστικό είναι πως όλες οι ομάδες επέλεξαν τη δεύτερη δραστηριότητα, που απαιτούσε τη σύνθεση ενός αυτοαναφορικού ποιήματος, και μόνο η ομάδα Ε' επέλεξε την πρώτη δραστηριότητα του φύλλου εργασίας, που

ζητούσε να επιλέξουν τα παιδιά ένα από τα ποιήματα που διάβασαν κατά τις προηγούμενες φάσεις, το οποίο εκφράζει διαφορετική άποψη για την ποίηση από τη δική τους, να επιχειρηματολογήσουν σχετικά με το πού έγκειται η διαφωνία τους και στη συνέχεια, να εκφράσουν τις δικές τους απόψεις για τον ρόλο της ποιητικής τέχνης⁶.

Από τις υπόλοιπες ομάδες που επέλεξαν την άσκηση δημιουργικής γραφής πολύ καλά τα πήγε η ομάδα Γ' και η Στ', οι οποίες χωρίς δυσκολία έγραψαν τα δικά τους αυτοαναφορικά ποιήματα, τελειώνοντας πριν από τη λήξη του διαθέσιμου χρόνου⁷. Αντιθέτως, η Α' ομάδα, αν και επέλεξε τη δραστηριότητα της δημιουργικής γραφής, δυσκολευόταν και προσπαθούσε να διαβάσει ποιήματα άλλων ποιητών, για να δανειστεί στίχους. Τους εξήγησα πως σκοπός αυτής της άσκησης ήταν να μετατραπούν σε μικρούς ποιητές και να παρουσιάσουν κάτι δικό τους. Μου απάντησαν πως κάτι τέτοιο τους φαινόταν δύσκολο αλλά τους ενθάρρυνα να συνεχίσουν. Πράγματι, άρχισαν να γράφουν τους πρώτους δικούς τους στίχους. Στη συνέχεια, φτάνοντας στη δεύτερη στροφή, ένας μαθητής, μέλος της συγκεκριμένης ομάδας, με ρώτησε αν μπορεί να συνεχίσει το ποίημα της ομάδας γράφοντας στην ποντιακή διάλεκτο. Του απάντησα πως δεν υπάρχει πρόβλημα, αντιθέτως είναι πολύ ενδιαφέρον. Η μοναδική προϋπόθεση ήταν να συμφωνούν τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας και το σπουδαιότερο, το ποίημα να είναι αυτοαναφορικό. Πράγματι, η ομάδα ολοκλήρωσε το ποίημα της, του οποίου η δεύτερη στροφή είναι γραμμένη στην ποντιακή διάλεκτο⁸.

Στο τέλος της ώρας, ανακοίνωσα στα παιδιά πως ολοκληρώθηκε το σενάριο που είχαμε να εφαρμόσουμε. Κάποια από αυτά δήλωσαν πως λυπούνται που θα επιστρέψουμε στη σχολική μας τάξη από την επόμενη φορά.

⁶ Βλ. ό.π. το e_omada_g_fasi.

⁷ Βλ. ό.π. τα αρχεία g_omada_g_fasi και st_omada_g_fasi.

⁸ Βλ. ό.π. το a_omada_g_fasi.

ΣΤ.ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο εργασίας Α' - Α' ομάδα

Κείμενα:

- Λασκαράτος, Ανδρέας [«Προβόδισμα»](#), *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α' Λυκείου*, σ. 265.
- Σαχτούρης, Μίλτος, [«Ο στρατιώτης ποιητής»](#) *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ' Λυκείου*, σ.23.

Β' φάση: δραστηριότητες

1^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

1. Ο Ανδρέας Λασκαράτος και ο Μίλτος Σαχτούρης ανήκουν σε διαφορετικές λογοτεχνικές γενιές. Να εντοπίσετε χαρακτηριστικά μορφικά γνωρίσματα των ποιημάτων τους και να τα καταγράψετε σε στήλες. Στη συνέχεια, να χαρακτηρίσετε τα ποιήματα που σας δόθηκαν ως παραδοσιακά ή μοντέρνα. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας σε μία σύντομη παράγραφο 60-70 λέξεων (ομαδική εργασία). Αναρτήστε τις απαντήσεις σας στο ιστολόγιο της τάξης και προβείτε σε σχολιασμό των εργασιών των συμμαθητών σας.

2^η-3^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

2. Μελετήστε τα δύο ποιήματα που σας δόθηκαν και απαντήστε στο ερώτημα: πώς ο καθένας από τους ποιητές αντιλαμβάνεται τον ρόλο της ποίησης; Είναι εν τέλει τα ποιήματα αυτά αυτοαναφορικά και γιατί; Καταγράψτε σε ένα αρχείο Word τις απαντήσεις σας. Στη συνέχεια, εντοπίστε στο διαδίκτυο πληροφορίες για τη ζωή των δύο ποιητών, διαβάζοντας τα βιογραφικά τους σημειώματα. Σε ένα λογισμικό παρουσίασης δημιουργήστε αρχικά δύο διαφάνειες, καταγράφοντας στην κάθε μία τις εμπειρίες ζωής που αποτέλεσαν αφορμή για τους ποιητές να συγγράψουν τα ποιήματα που σας δόθηκαν.

Μεταβείτε στην ιστοσελίδα του [Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού](#) και διαβάστε τα σχετικά με τη μεταπολεμική Ελλάδα. Δημιουργήστε άλλες δύο διαφάνειες και πείτε πώς ο Λασκαράτος (γλώσσα, ύφος) συνομιλεί με την τέχνη του και πώς ο Σαχτούρης (λεκτικές επιλογές, ατμόσφαιρα, συναισθήματα). Είναι τελικά η ποίηση αποκομμένη από τις εμπειρίες ζωής; Απαντήστε σε μία σύντομη παράγραφο σε μία τελευταία διαφάνεια που θα δημιουργήσετε. Εντοπίστε από το διαδίκτυο μελοποίηση του ποιήματος «στρατιώτης ποιητής» και χρησιμοποιήστε την ως «μουσικό χαλί» στο λογισμικό παρουσίασης που θα δημιουργήσετε (ομαδική εργασία).

4^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής.

Παρουσίαση των εργασιών των ομάδων στην ολομέλεια της τάξης.

Γ' φάση: δραστηριότητες

1^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

1. Επιλέξτε ένα από τα ποιήματα που σας δόθηκαν για ανάγνωση κατά την Α' φάση, το οποίο να εκφράζει διαφορετική άποψη από τη δική σας για τον ρόλο της ποίησης. Στη συνέχεια, γράψτε στο Word μία σύντομη παράγραφο 80-100 λέξεων, στην οποία να αναφέρετε για ποιον λόγο διαφωνείτε με την άποψη του ποιητή, του οποίου το ποίημα επιλέξατε, τονίζοντας, ταυτοχρόνως, και τις δικές σας απόψεις για τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η ποίηση και η τέχνη γενικότερα στο κοινωνικό σύνολο.

ή

2. Συνθέστε ένα σύντομο ποίημα, παραδοσιακό ή μοντέρνο, το οποίο θα είναι ένα «ποίημα για την ποίηση».

Φύλλο εργασίας Β' - Β' ομάδα

Κείμενα:

- Σούτσος, Αλέξανδρος [«Επιστολή προς τον βασιλέα της Ελλάδος Όθωνα»](#) *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α' Λυκείου*, σ. 288.
- Κατσαρός, Μιχάλης, [«Όταν»](#), *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ' Λυκείου*, σ. 32.

Β' φάση: δραστηριότητες

1η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

1. Εντοπίστε στα κείμενα που σας δόθηκαν πέντε ποιητικές και πέντε καθημερινές λέξεις και στη συνέχεια σχολιάστε τη γλώσσα και τη στιχουργική των ποιημάτων. Έχοντας υπόψη τα παραπάνω, κατατάξτε τα από το πιο παραδοσιακό στο πιο μοντέρνο και αιτιολογήστε την απάντησή σας σε μία παράγραφο 50-60 λέξεων (ομαδική εργασία). Αναρτήστε τις απαντήσεις σας στο ιστολόγιο της τάξης και προβείτε σε σχολιασμό των εργασιών των συμμαθητών σας.

2^η-3^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

2. Ο σκοπός συγγραφής των ποιημάτων που σας δόθηκαν είναι διαφορετικός. Εντοπίστε τον και καταγράψτε τον σε ένα αρχείο Word, αφού πρώτα βρείτε στο διαδίκτυο πληροφορίες για την εποχή που γράφει ο Σούτσος και τον αποδέκτη του ποιήματός του, αλλά και την εποχή που έζησε ο Κατσαρός. Στη συνέχεια, γράψτε άλλη μία παράγραφο στο Word, εκφράζοντας τις απόψεις σας για το αν τα παραπάνω ποιήματα είναι αυτοαναφορικά και ποιος είναι ο ρόλος της ποιητικής τέχνης στο καθένα από αυτά (ομαδική εργασία).

4^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

Παρουσίαση των εργασιών των ομάδων στην ολομέλεια της τάξης.

Γ' φάση-δραστηριότητες

1^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

1. Επιλέξτε ένα από τα ποιήματα που σας δόθηκαν για ανάγνωση κατά την Α' φάση, το οποίο να εκφράζει διαφορετική άποψη από τη δική σας για τον ρόλο της ποίησης. Στη συνέχεια, γράψτε στο Word μία σύντομη παράγραφο 80-100 λέξεων, στην οποία να αναφέρετε για ποιον λόγο διαφωνείτε με την άποψη του ποιητή, του οποίου το ποίημα επιλέξατε, τονίζοντας, ταυτοχρόνως, και τις δικές σας απόψεις για τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η ποίηση και η τέχνη γενικότερα στο κοινωνικό σύνολο.

ή

2. Συνθέστε ένα σύντομο ποίημα, παραδοσιακό ή μοντέρνο, το οποίο θα είναι ένα «ποίημα για την ποίηση».

Φύλλο εργασίας Γ΄ - Γ΄ ομάδα

Κείμενα:

- Καρυωτάκης, Κ.Π., [«Είμαστε κάτι...»](#), *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Β΄ Λυκείου*, σ. 178.
- Πατρίκιος Τίτος, [«Οφειλή»](#) *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ΄ Λυκείου*, σ. 78.

Β΄ φάση-δραστηριότητες

1^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

1. Να σχολιάσετε τη στιχουργική, το μέτρο και τους εκφραστικούς τρόπους στο ποιητικό κείμενο του Καρυωτάκη. Συγκρίνετε με την «Οφειλή» του Τίτου Πατρίκιου. Υπάρχουν διαφορές; Πού νομίζετε ότι οφείλονται; Στη συνέχεια, προσπαθήστε να συνθέσετε ένα σύντομο ποίημα (4-8 στίχων) με περιεχόμενο ίδιο με της «Οφειλής», που, όμως, θα έχει τα χαρακτηριστικά της παραδοσιακής ποίησης (ομαδική εργασία). Αναρτήστε τις απαντήσεις σας στο ιστολόγιο της τάξης και προβείτε σε σχολιασμό των εργασιών των συμμαθητών σας.

2-3^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

2. Πώς αντιλαμβάνεται κάθε ένας από τους ποιητές (Καρυωτάκης, Πατρίκιος) τον ρόλο του ποιητή και της ποίησης; Μπορούν να χαρακτηριστούν τα ποιήματα αυτοαναφορικά; Καταγράψτε τις απαντήσεις σας σε ένα αρχείο Word. Στη συνέχεια, επισκεφθείτε τη σελίδα του Κέντρου ελληνικής Γλώσσας και εισέλθετε στον [συμφραστικό πίνακα λέξεων του ποιητή Κ.Π.Καρυωτάκη](#). Πειραματιστείτε με τις λέξεις «ποιητής, στίχοι, στίχους» και εντοπίστε και άλλα ποιήματα ποιητικής του παραπάνω ποιητή. Δημιουργήστε σε ένα λογισμικό παρουσίασης έναν πίνακα, στον οποίο θα καταγράψετε τα

αποτελέσματα της έρευνάς σας δηλαδή: α. την ποιητική συλλογή, στην οποία ανήκει το αυτοαναφορικό ποίημα που εντοπίσατε, β. τον τίτλο του ποιήματος, γ. τον ρόλο της ποίησης. Δημιουργήστε άλλη μία διαφάνεια στην οποία σύντομα θα σχολιάζετε για ποιο λόγο, κατά τη γνώμη σας, τα ποιήματα που εντοπίσατε στον συμφραστικό πίνακα λέξεων ανήκουν στην κατηγορία «ποιήματα για τη ποίηση». Εντοπίστε, τέλος, στο διαδίκτυο τυχόν μελοποίηση του ποιήματος του Καρυωτάκη και χρησιμοποιήστε την ως μουσική επένδυση στο λογισμικό παρουσίασης που θα δημιουργήσετε.

4^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

Παρουσίαση των εργασιών των ομάδων στην ολομέλεια της τάξης.

Γ' φάση: δραστηριότητες

1^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

1. Επιλέξτε ένα από τα ποιήματα που σας δόθηκαν για ανάγνωση κατά την Α' φάση, το οποίο να εκφράζει διαφορετική άποψη από τη δική σας για τον ρόλο της ποίησης. Στη συνέχεια γράψτε στο Word μία σύντομη παράγραφο 80-100 λέξεων, στην οποία να αναφέρετε για ποιον λόγο διαφωνείτε με την άποψη του ποιητή, του οποίου το ποίημα επιλέξατε, τονίζοντας, ταυτοχρόνως, και τις δικές σας απόψεις για τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η ποίηση και η τέχνη γενικότερα στο κοινωνικό σύνολο.

ή

2. Συνθέστε ένα σύντομο ποίημα, παραδοσιακό ή μοντέρνο, το οποίο θα είναι ένα «ποίημα για την ποίηση».

Φύλλο εργασίας Δ' - Δ' ομάδα

Κείμενα:

- Καρυωτάκης, Κ.Π., [«Μπαλάντα στους άδοξους ποιητές των αιώνων»](#) Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Β' Λυκείου, σ. 181.
- Πατρίκιος Τίτος, [«Στίχοι-2»](#), Νεοελληνική Λογοτεχνία Γ' Λυκείου, θεωρητική κατεύθυνση, θετική κατεύθυνση (επιλογής), σ. 82.

Β' φάση-δραστηριότητες

1^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

1. Σχολιάστε τις επιλογές του Κ. Καρυωτάκη ως προς το μέτρο, τη στιχουργική και τη χρήση συμβόλων, λαμβάνοντας υπόψη πως η μπαλάντα αποτελεί ένα αυστηρό μετρικό είδος. Συγκρίνετε ως προς τα παραπάνω με το ποίημα «Στίχοι-2» του Τίτου Πατρίκιου. Ποιο θα θεωρούσατε ότι βρίσκεται πιο κοντά σε αυτό που ονομάζουμε παραδοσιακή ποίηση; Αιτιολογήστε τα λεγόμενά σας, στηριζόμενοι σε συγκεκριμένα μορφικά χαρακτηριστικά των ποιημάτων που σας δόθηκαν (ομαδική εργασία). Αναρτήστε τις απαντήσεις σας στο ιστολόγιο της τάξης και προβείτε σε σχολιασμό των εργασιών των συμμαθητών σας.

2^η-3^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

2. Συγκρίνετε τα δύο ποιήματα που σας δόθηκαν ως προς τις απόψεις που εκφράζονται για την ποιητική τέχνη και τον ρόλο των ποιητών. Για ποιο λόγο μπορούν να χαρακτηριστούν ως αυτοαναφορικά; Γράψτε την απάντησή σας σε ένα αρχείο Word. Στη συνέχεια, μεταβείτε στην ιστοσελίδα του ψηφιακού σχολείου, αναζητήστε το [ανθολόγιο αρχαϊκής λυρικής ποίησης](#) και διαβάστε τη μετάφραση του αποσπάσματος 58D, 211P που έγραψε η ποιήτρια Σαπφώ. Προσπαθήστε να συγκρίνετε το περιεχόμενό του με τα ποιήματα που σας

δόθηκαν ως προς τον ρόλο που διαδραματίζει η ποίηση και γενικά η τέχνη στη ζωή των ανθρώπων. Βρείτε ομοιότητες και διαφορές που θα καταγράψετε σε ένα λογισμικό παρουσίασης. Ως μουσικό χαλί μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τυχόν μελοποίηση του ποιήματος «Μπαλάντα στους άδοξους ποιητές των αιώνων» του Καρυωτάκη, την οποία θα αναζητήσετε στο διαδίκτυο.

4η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής.

Παρουσίαση των εργασιών των ομάδων στην ολομέλεια της τάξης.

Γ' φάση: δραστηριότητες

1^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

1. Επιλέξτε ένα από τα ποιήματα που σας δόθηκαν για ανάγνωση κατά την Α' φάση, το οποίο να εκφράζει διαφορετική άποψη από τη δική σας για τον ρόλο της ποίησης. Στη συνέχεια, γράψτε στο Word μία σύντομη παράγραφο 80-100 λέξεων, στην οποία να αναφέρετε για ποιον λόγο διαφωνείτε με την άποψη του ποιητή, του οποίου το ποίημα επιλέξατε, τονίζοντας, ταυτοχρόνως, και τις δικές σας απόψεις για τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η ποίηση και η τέχνη γενικότερα στο κοινωνικό σύνολο.

ή

2. Συνθέστε ένα σύντομο ποίημα, παραδοσιακό ή μοντέρνο, το οποίο θα είναι ένα «ποίημα για την ποίηση».

Φύλλο εργασίας Ε' - Ε' ομάδα

Κείμενα:

- Σαραντάρης, Γιώργος, [«Δεν είμαστε ποιητές σημαίνει...»](#), *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Β' Λυκείου*, σ. 233.
- Θεοδώρου, Βικτώρια [«Εγκώμιο»](#) (απόσπασμα), *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ' Λυκείου*, σ. 68-69.
- Σαΐξπηρ, Ουίλλιαμ, [«Σονέτο XVIII»](#), *Νεότερη Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία*, Β' Γενικού Λυκείου (επιλογής).

Β' φάση-δραστηριότητες

1^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

1. Σχολιάστε σε μία παράγραφο τη γλώσσα και την οπτική γωνία του ποιήματος του Σαραντάρη. Συγκρίνετε με το ποίημα της Θεοδώρου. Στη συνέχεια, δημιουργήστε ένα δικό σας ποίημα παραδοσιακό ή μοντέρνο με θεματικό άξονα παρόμοιο με το ποίημα του Σαραντάρη (ομαδική εργασία). Αναρτήστε τις απαντήσεις σας στο ιστολόγιο της τάξης και προβείτε σε σχολιασμό των εργασιών των συμμαθητών σας.

2^η-3^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

Ο Σαραντάρης, ακολουθώντας έναν συγκεκριμένο φιλοσοφικό στοχασμό, εκφράζει την άποψή του για τον κοινωνικό ρόλο του ποιητή ως εκπροσώπου της τέχνης και της ποίησης. Ποιος είναι αυτός; Καταγράψτε τις απόψεις σας σε ένα αρχείο Word. Ποια είναι η γνώμη της Θεοδώρου για την ποίηση; Βρείτε τους στίχους που συμπυκνώνουν την άποψή της και σχολιάστε τους, γράφοντας άλλη μία παράγραφο στο Word. Στη συνέχεια, μεταβείτε στην ιστοσελίδα του ψηφιακού σχολείου και διαβάστε το ποίημα του Σαΐξπηρ [«Σονέτο XVIII»](#). Μπορεί και αυτό να χαρακτηριστεί αυτοαναφορικό; Με ποια άποψη των ποιητών

των κειμένων που σας δόθηκαν ταυτίζεται το σονέτο και γιατί; Γράψτε την απάντησή σας σε μία καινούργια παράγραφο του Word (ομαδική εργασία).

4^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

Παρουσίαση των εργασιών των ομάδων στην ολομέλεια της τάξης.

Γ' φάση: δραστηριότητες

1^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

1. Επιλέξτε ένα από τα ποιήματα που σας δόθηκαν για ανάγνωση κατά την Α' φάση, το οποίο να εκφράζει διαφορετική άποψη από τη δική σας για τον ρόλο της ποίησης. Στη συνέχεια, γράψτε στο Word μία σύντομη παράγραφο 80-100 λέξεων, στην οποία να αναφέρετε για ποιον λόγο διαφωνείτε με την άποψη του ποιητή, του οποίου το ποίημα επιλέξατε, τονίζοντας, ταυτοχρόνως, και τις δικές σας απόψεις για τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η ποίηση και η τέχνη γενικότερα στο κοινωνικό σύνολο.

ή

2. Συνθέστε ένα σύντομο ποίημα, παραδοσιακό ή μοντέρνο, το οποίο θα είναι ένα «ποίημα για την ποίηση».

Φύλλο εργασίας ΣΤ' - ΣΤ' ομάδα

Κείμενα:

- Εγγονόπουλος Νίκος, [«Νέα περί του θανάτου του Ισπανού ποιητού Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα στις 19 Αυγούστου του 1936 μέσα στο χαντάκι του Καμίνο ντε λα Φουέντε»](#), *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Β' Λυκείου*, σ. 246.
- Αναγνωστάκης, Μανόλης, [«Επίλογος»](#), *Νεοελληνική Λογοτεχνία Γ' Λυκείου*, θεωρητική κατεύθυνση, θετική κατεύθυνση (επιλογής), σ.81.

Β' φάση-δραστηριότητες

1^η ώρα. Σχολική τάξη και εργαστήριο πληροφορικής

1. Τα ποιήματα του Εγγονόπουλου και του Αναγνωστάκη που σας δόθηκαν γράφτηκαν με αφορμή διαφορετικά γεγονότα και ως εκ τούτου υιοθετούν διαφορετικό ύφος. Να σχολιάσετε το ύφος και να βρείτε τυχόν διαφορές, τις οποίες και να αιτιολογήσετε. Γράψτε τις απαντήσεις σας στο Word, σε μία παράγραφο, εντοπίζοντας, παράλληλα, λέξεις ή φράσεις που στηρίζουν την άποψή σας για το ύφος των δύο ποιημάτων. Προσπαθήστε στη συνέχεια να γράψετε ένα δικό σας ποίημα παραδοσιακό ή μοντέρνο, στο οποίο, όπως και οι παραπάνω ποιητές, θα αναφερθείτε στον ρόλο που εσείς νομίζετε πως η ποίηση διαδραματίζει στη ζωή των ανθρώπων (ομαδική εργασία). Αναρτήστε τις απαντήσεις σας στο ιστολόγιο της τάξης και προβείτε σε σχολιασμό των εργασιών των συμμαθητών σας.

2^η-3^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

2. Συγκρίνετε τα ποιήματα που σας δόθηκαν ως προς τις απόψεις των δημιουργών τους για τον ρόλο της ποίησης και αιτιολογήστε την άποψη ότι και τα δύο είναι ποιήματα αυτοαναφορικά. Δημιουργήστε ένα λογισμικό παρουσίασης, όπου θα καταγράψετε την απάντησή σας. Σε μία επόμενη

διαφάνεια γράψτε λέξεις ή φράσεις από το ποίημα του Εγγονόπουλου που αποδίδουν τον ορισμό της ποίησης, άρα και τον ρόλο της στο κοινωνικό σύνολο. Ακολούθως, επισκεφθείτε τον [συμφραστικό πίνακα λέξεων του ποιητή Μ. Αναγνωστάκη](#). Πειραματιστείτε με τις λέξεις «ποιητής, ποιήματα, ποιητές» και προσπαθήστε να εντοπίσετε και άλλα αυτοαναφορικά ποιήματα του εν λόγω ποιητή. Επιλέξτε τρία από αυτά και δημιουργήστε άλλη μία διαφάνεια, στην οποία θα καταγράψετε τις σκέψεις σας για τον ρόλο της ποίησης, έτσι όπως διαφαίνεται στα ποιήματα που εντοπίσατε. Στην προτελευταία (τέταρτη) διαφάνεια δείτε συγκριτικά τον ρόλο της ποίησης και του ποιητή στο ποίημα «Επίλογος» και στα τρία ποιήματα που εντοπίσατε στον συμφραστικό πίνακα λέξεων. Στην τελευταία (πέμπτη) διαφάνεια καταγράψτε τη δική σας άποψη για την ποίηση και τον ποιητή, δίδοντας στην απάντησή σας τη μορφή ορισμού (ομαδική εργασία).

4^η ώρα. Σχολική τάξη ή αίθουσα προβολών

Παρουσίαση των εργασιών των ομάδων στην ολομέλεια της τάξης.

Γ' φάση: δραστηριότητες

1^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

1. Επιλέξτε ένα από τα ποιήματα που σας δόθηκαν για ανάγνωση κατά την Α' φάση, το οποίο να εκφράζει διαφορετική άποψη από τη δική σας για τον ρόλο της ποίησης. Στη συνέχεια, γράψτε στο Word μία σύντομη παράγραφο 80-100 λέξεων, στην οποία να αναφέρετε για ποιον λόγο διαφωνείτε με την άποψη του ποιητή, του οποίου το ποίημα επιλέξατε, τονίζοντας, ταυτοχρόνως, και τις δικές σας απόψεις για τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η ποίηση και η τέχνη γενικότερα στο κοινωνικό σύνολο.

ή

2. Συνθέστε ένα σύντομο ποίημα, παραδοσιακό ή μοντέρνο, το οποίο θα είναι ένα «ποίημα για την ποίηση».

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Στη Γ' φάση θα μπορούσε να ζητηθεί η κατασκευή από τους μαθητές ενός ιστολογίου για την ποίηση, στο οποίο θα μπορούσαν να αναρτήσουν τα δικά τους ποιητικά κείμενα, που συνέθεσαν κατά την προηγούμενη ώρα. Κάτι τέτοιο θα ήταν δυνατό να το τολμήσουν και μετά τη λήξη της εφαρμογής του σεναρίου. Θα μπορούσαν να ενθαρρυνθούν να συνεχίσουν τη σύνθεση ποιημάτων και την ανάρτησή τους στο ιστολόγιο, το οποίο θα μπορούσε να λειτουργήσει ως χώρος συνάντησης των εκκολαπτόμενων ποιητών, αλλά και ως χώρος ανατροφοδότησης από τους επίδοξους ποιητές-συμμαθητές τους.

Λόγω της θεματολογίας του, το εν λόγω σενάριο δύναται να εφαρμοστεί ως επέκταση στην άτυπη ή ημιτυπική εκπαίδευση, στην οποία δεν υπάρχει το άγχος του χρονικού περιορισμού ή της κάλυψης της ύλης και δίδονται στον εκπαιδευτικό μεγαλύτερες ελευθερίες (Κουτσογιάννης Δ. & Παυλίδου Μ., 2012: 79).

Δεδομένου, επίσης, πως το παρόν σενάριο αφορά στη δεύτερη θεματική ενότητα του Νέου Προγράμματος Σπουδών για τη λογοτεχνία, η οποία καταλαμβάνει για τη διδασκαλία της μέρος του δευτέρου τετραμήνου, μπορεί με αφορμή την 21^η Μαρτίου, που αποτελεί την Παγκόσμια Ημέρα της Ποίησης, να οργανωθεί στο σχολείο μία εκδήλωση-αφιέρωμα, στην οποία, μεταξύ των άλλων, οι μαθητές να αναλάβουν ενεργό ρόλο, παρουσιάζοντας τα δικά τους ποιητικά κείμενα που συνέθεσαν με αφορμή την παρούσα διδακτική πρόταση.

Αν το σχολείο συμμετέχει σε κάποιες από τις καινοτόμες δράσεις, θα μπορούσε στα πλαίσια ενός πολιτιστικού προγράμματος να κληθεί στον χώρο του σχολείου ένας ποιητής, ο οποίος, συν τοις άλλοις, θα ενημερωνόταν από τους μαθητές για τα ποιήματα που συνέθεσαν, κατά τη διάρκεια του σεναρίου, θα συζητούσε μαζί τους και έτσι θα μπορούσε αφενός να τους μνήσει στα μυστικά της ποιητικής τέχνης και αφετέρου και να τους «αξιολογήσει» στην ομαδική ή ατομική τους προσπάθεια.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Κατά τη διάρκεια εφαρμογής του σεναρίου δεν παρουσιάστηκε κάποιο ιδιαίτερο πρόβλημα, ούτε όσον αφορά στη διαθεσιμότητα του εργαστηρίου πληροφορικής, ούτε αναφορικά με την ανάρτηση στο ιστολόγιο ή με τον σχολιασμό των εργασιών των άλλων ομάδων, αφού οι μαθητές φάνηκαν εξοικειωμένοι με το ηλεκτρονικό αυτό περιβάλλον. Βέβαια, προκειμένου οι ομάδες να δείξουν συνέπεια, επιλέχθηκε ο σχολιασμός και η ανατροφοδότηση στο ιστολόγιο να γίνει εκτός διδακτικού ωραρίου.

Το μόνο που ίσως μπορεί να αναφερθεί είναι η ανάγκη σωστής διαχείρισης του χρόνου κατά την Α΄ φάση. Επειδή η φάση αυτή υπήρξε πλούσια σε προφορικές δραστηριότητες, χρειάστηκε να μην αφήσω σε κάποια σημεία –όπως μετά την παρακολούθηση των βίντεο– να πλατειάσει η συζήτηση με τους μαθητές, οδηγούμενη σε άλλα θέματα, αλλά να διαχειριστώ έτσι τα διαθέσιμα λεπτά της διδακτικής ώρας, ώστε να υπάρξει χρόνος για όλες τις δραστηριότητες.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πρόγραμμα Σπουδών για τα μαθήματα Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, Νέα Ελληνική Γλώσσα και Νέα Ελληνική Λογοτεχνία της Α΄ τάξης Γενικού Λυκείου, 2011, (ΦΕΚ 1562/2011 - Αριθμ.70001/Γ2).

Κουτσογιάννης Δ. & Παυλίδου Μ. 2012. Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή σεναρίων στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: για διαθεματικές δραστηριότητες στο πλαίσιο της ζώνης φιλολογικών μαθημάτων και με άλλα γνωστικά αντικείμενα, για ημιτυπικές και άτυπες σχολικές πρακτικές, με διαδραστικούς πίνακες και φορητούς υπολογιστές. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/melete_gia_ta_diathematika_senaria_koutsogiannes-paulidou.pdf

Βενούτσου, Μ., 2013. *Αυτοαναφορά: έννοια και λειτουργία στην ποίηση*. Εισαγωγικό, διδακτικό σενάριο για τη Νεοελληνική Λογοτεχνία (Α΄ Λυκείου) στο πλαίσιο της Πράξης «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.